Simon Ghiotto: Goedendag en welkom bij Itinera Talks, de podcast van beleidsdenktank Itinera over politiek en beleid.

Onderwijs, de toekomst van onze kinderen, we hadden het er enkele afleveringen geleden al over met collega Jean Hindriks, maar het is zo een belangrijk en breed thema dat we nog lang niet uitgepraat waren. Denk maar aan de hervorming van het secundair onderwijs, de flexibilisering van het hoger onderwijs en centrale examens.

Ik ben Simon Ghiotto, fellow van Itinera en uw gastheer voor deze podcast. Vandaag heb ik het samen met Kristof De Witte over de staat van ons onderwijs. Kristof is naast hoogleraar aan de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen van de KU Leuven en bijzonder hoogleraar van de Universiteit Maastricht ook programmadirecteur van de Educatieve Master in de Economie en directeur van het facultair onderzoekscentrum Leuven Economics of Education Research, LEER. Bij Itinera publiceerde hij onder meer De geslaagde school en De hervormende school, beide samen met collega Jean Hindrinks.

Laat ons weten wat je denkt op Twitter en Facebook met #ItineraTalks.

Dag Kristof, bedankt dat je er bent.

Kristof De Witte: Dank u, bedankt voor de uitnodiging.

Simon Ghiotto: Ik zal beginnen met dezelfde vraag die ik aan Jean gesteld heb. Wat heeft een econoom te zoeken in onderwijs, een onderzoeksdomein dat gedomineerd wordt door pedagogen en sociologen? Om een economische term te gebruiken, wat is onze toegevoegde waarde in het debat?

Kristof De Witte: Heel veel. Economen kunnen best wel een en ander bijdragen aan het debat. Wij proberen in feite vanuit economie een soort van complementaire invalshoek te bieden op de meer traditionele psychologische en pedagogische visies op onderwijs. Dat doen we door in feit te gaan nadenken in termen van alternatieven. Economen denken na over wat de verschillen kunnen zijn. Wij vragen ons af hoe we die alternatieven kunnen proberen vormgeven, wat zijn de voordelen van bepaalde alternatieven, wat zijn de nadelen van alternatieven en hoe kunnen die verschillende alternatieven die keuzes gaan bepalen? Economen zien daarbij onderwijs typisch als de vorming van menselijk kapitaal. Een van de weinige grondstoffen die we hebben, zit in onze hoofden, anderhalve meter boven de grond had een of andere minister-president destijds geatteleerd. Dat zien economen dus ook zo. Dan proberen we dat menselijk kapitaal te maximaliseren en daarbij kijken we dus telkens naar verschillende alternatieven.

Economen hebben een andere invalshoek, dat is omdat wij typisch gaan kijken naar impact op meetbare resultaten. Wij gaan typisch gaan kijken naar de invloed op testscores, de invloed op de arbeidsmarkt, de invloed op gezondheidsuitkomsten en dergelijke meer.

Ik denk nog een ander facet waarom dat economen toch wel een complementaire invalshoek bieden, is door de methode. We starten typisch vanuit een soort van productiefunctiebenadering waarbij dat we allerlei inputs zien. Tijd, uren, middelen die in het

onderwijs gepresteerd of geïnvesteerd worden. Dan kijken we naar wat de uitkomsten van ons onderwijs zijn, waarbij de manier waarop we gaan onderzoeken heel sterk methodologisch is en de focus op causaliteit ligt. Dus proberen we te werken via experimenten. We gaan in het onderwijs experimenten proberen toepassen. We gaan kijken naar grote administratieve datasets om te kijken wat de return van onderwijs is, de opbrengst van ons onderwijs is en dergelijke meer. Ik denk dat we daar een soort van complementaire andere invalshoek hebben dan andere domeinen en dat we op die manier toch wel kunnen bijdragen aan het debat.

Simon Ghiotto: Maar is het kiezen van de te behalen doelstelling en de impact die je meet en waar je naar kijkt, de impact die zo efficiënt mogelijk behaald moet worden, niet al een subjectieve keuze op zich?

Kristof De Witte: Ja, dat is zeker al een subjectieve keuze, hoewel dat dat natuurlijk ook de politieke rol is. Wij kijken typisch als econoom niet naar welke keuze moet er gemaakt worden, dat laten wij typisch over aan de politiek, daar spreken wij ons niet over uit. Maar tegelijkertijd hebben we een soort van normatieve visie. Dus geen subjectieve visie op onderwijskeuzes, maar een normatieve visie. Die normatieve visie houdt in dat wij typisch in die evaluatiecultuur, dus die focus op die methode, gaan kijken naar onderwijskansen. Het boek De geslaagde school, dat ik samen met Jean Hindriks schreef, gaan we echt dieper in op die kansengelijkheid, die onderwijskansen, waarbij we als econoom typisch stellen dat we de kansen van jongeren moeten proberen te bevorderen en zo maximaal mogelijk de kansen proberen gelijk te maken. Tegelijkertijd bestaat er naast dat evaluatieonderzoek ook ontwerpliteratuur en daarin gaan we typisch gaan kijken als econoom over hoe moeten we dat onderwijs nu gaan organiseren, hoe moeten we dat onderwijs gaan financieren? Moeten we meer investeren op jonge leeftijd, meer op oudere leeftijd, waar zitten de verschillen tussen onderwijsniveaus en dergelijke meer. Er is niet echt een subjectieve keuze, maar eerder een normatieve keuze.

Wat jouw vraag betreft over die efficiëntie, in welke mate kan er efficiëntie zijn? Als onderwijseconoom denken wij typisch efficiëntie als een soort van uitkomst, als een soort van Pareto-principe. Pareto-principe wil zeggen dat we eigenlijk betere uitkomsten willen voor alle leerlingen, zonder dat er een bepaalde leerling op achteruitgaat. Dat is het efficiëntieprincipe die we ook in De geslaagde school proberen naar voor brengen. In welke mate kunnen we de leeruitkomsten van jongeren gaan verbeteren?

Efficiëntie staat in de economische vaktaal tegenover rechtvaardigheid. Dat is een soort van Rawlsiaans principe waarbij die rechtvaardigheid aangeeft hoeveel gewicht er moet gegeven worden aan de armste, minst kansrijke leerling? Dat is de rechtvaardigheid. Wij als economen doen daar typisch geen uitspraak over, dat is een soort van afweging die je kunt gaan hebben tussen efficiëntie enerzijds, dus de leeruitkomst van alle leerlingen bevorderen en anderzijds die rechtvaardigheid. Dan is het weer aan het politieke spectrum om daar uitspraken over te doen. We laten dat over aan politici en partijen om aan te geven hoeveel gewicht we hechten

aan die kansrijkste leerling en aan de kansarmste leerling en hoe kunnen we daar die afruil precies op gaan doen? Dat is het politiek proces.

Simon Ghiotto: We kunnen natuurlijk niet spreken over onderwijs zonder de PISA rankings te vermelden die in december zijn gepubliceerd. Studies waarin onder meer ook een sterke correlatie werd gevonden tussen de afkomst van de leerlingen, de socio-economische status en de toekomst, zijn prestaties in onderwijs. PISA toonde ons een daling in zowel wiskunde, leesvaardigheid als wetenschap. De Vlaamse leerlingen blijven bovengemiddeld presteren, maar verzwakken toch merkbaar. Wallonië blijft relatief stabiel met een lichte daling in leesvaardigheid en een lichte stijging voor wiskunde. In de Franstalige pers konden we zelfs hoeraberichten lezen, Wallonië haalt Vlaanderen in. Jammer genoeg niet door een sterke stijging, maar door onze daling. De Duitstalige gemeenschap tekende een merkbare daling op voor lezen en wetenschap. Had je dergelijke resultaten verwacht of zitten er toch verrassingen tussen?

Kristof De Witte: Het is niet bepaald verrassend voor ons. We hadden er ook in het boek met Jean Hindriks, zowel in De geslaagde school als in De hervormende school, al voor gewaarschuwd. We zien die trend ook al langer aankomen. Wat wel enerzijds verwacht is, is dat er opnieuw toch wel zo een sterke daling zal zijn. Dat zie je vooral als je die oude scores vergelijkt met de huidige scores. Die daling van de toppresteerders, dus de leerlingen die het echt helemaal bovenaan de verdeling doen en de stijging van het aantal laagpresteerders, de leerlingen die het ondermaats doen en eigenlijk niet meekunnen, die onvoldoende basisvaardigheden bezitten, blijft maar stijgen. Om u een voorbeeld te geven voor wiskunde, bij de eerste meting in 2003, was er nog 16% van de vijftienjarige PISA-leerlingen onder het niveau twee. Het niveau twee is echt wel een basisniveau dat je moet behalen om goed mee te kunnen in de maatschappij. In 2018 was dat gestegen tot 19%, een stijging van drie procentpunten. Tegelijkertijd zien we aan de top van de verdeling een sterke daling. In 2003 hadden we nog 26% van de leerlingen die op vijftienjarige leeftijd de allermoeilijkste wiskundige vraag konden oplossen. Als je dat vergelijkt, in 2018 daalde het tot 15%. Dus echt een hele sterke daling van het aantal toppresteerders en een stijging van het aantal hele zwakke leerlingen. Eenzelfde evolutie zie je ook bij lezen. In 2003 was er voor lezen nog 17% van die vijftienjarige leerlingen die dat basisniveau niet behaalden. Dat stijgt tot 21% in 2018. En opnieuw een daling van het aantal toppresteerders van 11% tot 9% in 2018. Dat is toch wel een trend die ons heel grote zorgen moet maken.

Simon Ghiotto: Dus een op vijf vijftienjarige zijn functioneel ongeletterd?

Kristof De Witte: Qua wiskunde inderdaad. Je ziet daar een hele grote functionele tekortkoming. Dat is een soort van basisvaardigheden. Dat zijn helemaal niet zo een hele zware, moeilijke oplossingen of opdrachten die ze krijgen. Maar die leerlingen kunnen effectief niet mee. En dat moet ons toch wel grote zorgen baren.

Naast die daling qua prestaties voor zowel de toppresteerders als de stijging van het aantal laagpresteerders, maakt ons heel grote zorgen dat er een sterke correlatie is met die sociaaleconomische status. De link tussen sociaaleconomische status, dus het gezin waar je

uitkomt, de link met cultuur, inkomen en dergelijke meer, is veel groter dan in andere OECD-landen. Bovendien, dat is natuurlijk ook een probleem, die PISA-resultaten maken hier altijd heel veel ophef, dat is natuurlijk omdat het een van de weinige graadmeters is. Ze moeten ons een beetje voortbouwen op die PISA-resultaten. Het is dan ook verontrustend dat de PISA-resultaten zelf ook heel vaak in vraag worden gesteld. Het is een graadmeter, er zijn tekortkomingen aan, dat weten we, maar tegelijkertijd is het wel een groot signaal die we ter harte moeten nemen.

Simon Ghiotto: In het Vlaamse regeerakkoord wordt bijzondere aandacht besteed aan wiskunde en meer bepaald de teloorgang daarvan. Een van de middelen die ze daarvoor willen inzetten, zijn gestandaardiseerde, genormeerde, gevalideerde, net- en koepeloverschrijdende proeven. Juist om ons zo een extra graadmeter te voorzien. Hoe sta je daar zelf tegenover of beter gezegd wat leert het onderzoek ons over de effectiviteit van zo een maatregel?

Kristof De Witte: Zowel ik als het onderzoek is er vrij positief over. Dergelijke graadmeters gaan toelaten om op individueel niveau te kunnen kijken of leerlingen de eindtermen bereiken. Dat is al een grote winst ten opzichte van de systemen die we nu hebben. Bovendien is de ambitie ook om daardoor een soort van leerwinst van zowel scholen als van leerlingen in kaart te brengen. Dus we gaan een soort van value added kunnen bereken. Een soort van leerwinst die elke leerling kan doormaken. Omdat het een gestandaardiseerde toets is, gaan we ook kunnen vergelijken over scholen heen. We gaan in feite de kwaliteit van school op een goede manier in kaart kunnen brengen. Veel beter dan wat PISA bijvoorbeeld toelaat. Want PISA is maar een steekproef. Dit zal over alle leerlingen over alle scholen gaan. Dus dat is in feite vrij positief.

Een van mijn allereerste opinieartikelen in een krant ging daar ook over. Destijds was ik nog een beetje aan het roepen in de woestijn, vandaag zijn meer en meer mensen gewonnen voor het idee. Dus ik kan dat alleen maar toejuichen, net omdat we zien uit onderzoek dat dergelijke gestandaardiseerde proeven wel echt heel sterk helpen. We weten bijvoorbeeld uit onderzoek dat de focus heel sterk komt te liggen op individuele leerlingen, waardoor vooral leerlingen uit de laagste sociaaleconomische milieus er winst bij hebben. Ik verwees nog net in de PISA-resultaten dat die link tussen sociaaleconomische status heel sterk is bij ons. Dankzij dergelijke gestandaardiseerde proeven komen we misschien toch een stuk vooruit.

Simon Ghiotto: Want het gaat ook over de leerwinst, hoeveel extra kennis ze bereiken, niet het eindniveau dat ze behalen?

Kristof De Witte: Exact. We gaan echt die leerwinst, de value added, kunnen meten. Dat zorgt er toch wel voor dat daardoor die nadruk op de laagste sociaaleconomische groepen heel sterk nadrukkelijk aanwezig zal zijn, zonder dat we die sterkste leerlingen verliezen. We gaan in feite iedereen proberen in het bad te betrekken. Alle jongeren gaan meekomen in de wedstrijd bij wijze van spreken, waardoor de wedstrijd ook sneller gereden gaat worden. We gaan meer leerlingen meer talent proberen aanboren.

Wat we ook weten uit onderzoek, is dat er positieve prestaties zijn op leerlingen. We weten dat het heel gunstig kan zijn voor leerlingen, waarbij dat landen die dergelijke gestandaardiseerde proeven hebben het eigenlijk beter gaan doen dan landen of regio's die het niet hebben. Dus we verwachten ook een soort van algemene stijging van de leerprestaties daarbij. Maar ook tegelijkertijd voor kwaliteitszorg kan het een heel grote meerwaarde zijn. Die leerwinstmonitoring gaan we veel beter in kaart kunnen brengen, we gaan veel sneller kunnen inspelen op waar er problemen zijn in scholen, waar er problemen zijn in bepaalde klassen. We gaan dus veel gemakkelijker onderwijsinspectie naar bepaalde leerlingen of scholen laten gaan. We gaan pedagogische begeleiding beter kunnen inzetten en dergelijke meer. Dus de kwaliteitszorg die we in ons onderwijs hebben, zal kunnen verbeteren. Tegelijkertijd kan het ook individuele leerjaren helpen. Leraren hebben nu heel veel tijd en heel veel middelen en ruimte nodig om een goede toets op te stellen, iets wat we in de lerarenopleiding proberen aan te reiken. Maar een goede toets opstellen is heel moeilijk, er kruipt heel veel tijd in zowel het opstellen van de toets als de beoordeling als het evalueren enzovoort. Dankzij gestandaardiseerde proeven komt er een soort van database van proeven beschikbaar. We gaan echt practices kunnen delen, we gaan veel beter kunnen tonen hoe het wordt. Op die manier kan ook de algemene leerwinst opnieuw verbeterd worden.

Simon Ghiotto: Ik heb zelf de lerarenopleiding in avondschool doorlopen en ik ben inderdaad sterk verschoten hoeveel tijd er wel kruipt in het opmaken van oefeningen en toetsen voor die leerlingen.

Kristof De Witte: Ja, het wordt heel vaak onderschat. Een goede toets opmaken is heel moeilijk. Je ziet het ook naar voor komen bij bijvoorbeeld onderwijsinspectie. Heel veel van de verslagen van de onderwijsinspectie die publiek beschikbaar zijn, verwijzen ook naar de lage kwaliteit van de toetsen. De validiteit van die toetsen is vaak ondermaats. Een dergelijke gestandaardiseerde proef gaat dat veel beter toelaten. Er wordt echt nagedacht met een team over een goede vraag.

Simon Ghiotto: Kan je even de term validiteit verduidelijken?

Kristof De Witte: De validiteit is in welke mate een toets meet wat hij beoogt de meten. In welke mate de toets de doel- en eindtermen precies gaat meten. Maar natuurlijk zijn er ook nadelen verbonden aan dergelijke gestandaardiseerde toetsen. Er zijn nadelen zoals teaching to the test, waarbij bijvoorbeeld leraren zich uitsluitend gaan richten op de test. Dat hoeft naar mijn aanvoelen niet zo een groot probleem te zijn, als we die test maar voldoende breed houden kan die ook gepaard gaan met een schoolexamen, zolang dat ook de expertise van die leraar gewaardeerd kan worden, waarbij dat ook attitudes gemeten kunnen worden. Dat zou zeker ook een complementair kunnen zijn. Rankings van scholen is ook iets wat heel vaak naar voor komt. Maar ik denk dat we daar voldoende tools en handen voor hebben om dat goed te corrigeren. Het is een leerwinst, er wordt dus gecorrigeerd voor instroomkenmerken en dergelijke meer. Bovendien hoeft het niet noodzakelijk te leiden tot rankings. We zouden

het evengoed kunnen verhinderen dat er rankings zijn. Ik denk dat dus de nadelen zeker niet opwegen tegen de voordelen.

Simon Ghiotto: En het gaat om proeven over de leerwinst, niet over centrale examens. Dus ze gaan niet hun diploma krijgen of verliezen aan de hand van die proef?

Kristof De Witte: Nee, inderdaad. Het is echt wel een soort van gestandaardiseerde netoverschrijdende proef om te zien van in welke mate bereiken de leerlingen de eindtermen.

Simon Ghiotto: Een ander aandachtspunt is de lange studieduur in het hoger onderwijs, een derde van de Vlaamse studenten behaalt een bachelor binnen de voorziene drie jaar. In Franstalig België zelfs nauwelijks meer dan een kwart. De flexibele studietrajecten worden daar met de vingers gewezen. Vanuit uw positie als professor onderga je die flexibilisering en als onderzoeker heb je het over onder meer flexibele leerwegen in het secundair onderwijs. Flexibiliteit, goed idee, slecht idee of nood aan nuance?

Kristof De Witte: Tot op zekere hoogte is die flexibiliteit zeker gunstig. Maar het hoeft gezegd te worden dat die flexibiliteit doorgeslagen is. Er zijn jaarlijks bij ons in de examencommissie voorbeelden van studenten die nog een vak uit de eerste bachelor moeten opnemen en alles gedaan hebben van de mastervakken. Die zijn dus heel sterk doorgestroomd in die hele cyclus van het programma. Maar net omdat ze dat ene vak, het buisvak zoals dat dan heet in de volksmond, niet behalen, kunnen ze hun masterdiploma niet behalen. Dus hebben ze eigenlijk al die jaren voor niets gedaan. Dat is eigenlijk een extreem voorbeeld van zo een doorgeslagen flexibiliteit.

Tegelijkertijd hebben we in ons hoger onderwijs heel veel en een hoge participatie. De participatie stijgt ook heel sterk. In Vlaanderen steeg het aantal starters aan het hoger onderwijs 19% in de laatste tien jaar. In de federatie Wallonië-Brussel met een derde over de laatste twintig jaar. Je ziet dat die participatie wel stijgt, maar tegelijkertijd dat het aantal diploma's niet noodzakelijk stijgt. Dus meer participatie leidt niet noodzakelijk tot een verhoging van het aantal mensen met een diploma.

Je verwees ernaar in je vraagstelling, heel veel van die mensen begint wel aan studies in het hoger onderwijs, ongeveer 60% van onze bevolking, maar slechts een kleine 40% behaalt effectief het diploma. We verliezen eigenlijk onderweg heel wat mensen. Dat leidt natuurlijk tot studieduurvertraging, zoals in dat voorbeeld van die student uit de master die een bepaald vak uit de bachelor niet behaalt. Dat is heel duur voor zowel de student, vooral zijn ouders. Het is heel duur psychologisch voor de student, maar is ook maatschappelijk heel duur. Net omdat we daar vrij veel moeten bijdragen vanuit de maatschappij. Die jongeren komen later op de arbeidsmarkt, dat zijn echt wel grote maatschappelijke en private kosten.

Tegelijkertijd zien we dat een heel aantal studenten toch niet echt op hun plaats zitten. In het boek De hervormende school hebben we daarom speciaal een hoofdstuk gewijd aan het hoger onderwijs. We tonen onder andere in dat hoofdstuk aan dat mochten we een vorm van milde toelatingsvoorwaarde kunnen hebben, we niet de participatie gaan verhinderen, we gaan nog altijd een heel deel studenten hebben die doorstromen, maar dat we vooral de

juiste mensen gaan selecteren. Waardoor het aantal diploma's die we behalen in feite op een goede manier kunnen behaald worden en dus eigenlijk meer mensen naar de finish kunnen laten toestromen. Dat is voor het hoger onderwijs.

Jouw vraag raakt ook aan het middelbaar onderwijs. In het middelbaar onderwijs is die uitval nog drastischer, of de effecten van die schooluitval nog drastischer, voor zowel het individu als voor de maatschappij. We weten uit heel wat onderzoek dat het niet behalen van een middelbaar diploma leidt tot hogere werkloosheid, hogere kans op armoede, lagere lonen, meer deeltijds werk, een lagere levensverwachting en dergelijke meer. Er zijn heel wat individuele nadelen van het niet behalen van een diploma. Tegelijkertijd de optelsom van al die individuen vormt de maatschappij en ook maatschappelijk zien we dat dat leidt tot hogere kosten in termen van gezondheidszorgkosten, in termen van lagere belastingen en dergelijke meer. Als je die uitval in het middelbaar onderwijs bekijkt, dan zie je toch dat we daar al jaren een soort van stagnatie hebben. We bereiken 10% van onze jongeren, dus een op de tien stopt nog altijd met het middelbaar onderwijs zonder een diploma.

Simon Ghiotto: Gemiddeld over Vlaanderen?

Kristof De Witte: Gemiddeld over Vlaanderen, ja.

Simon Ghiotto: In grootsteden loopt het op tot een kwart, een derde?

Kristof De Witte: Ja, tot een derde van bepaalde scholen behaalt geen diploma. In bepaalde programma's zelfs nog meer. Je ziet dat daar toch wel een hele grote uitval is. Er is al jaren beleid op, maar het laaghangend fruit lijkt een beetje geplukt te zijn. Dat tonen we ook aan het boek De geslaagde school, waarbij we echt een hoofdstuk hebben over die uitval in het middelbaar onderwijs. Er bestaan allerlei maatregelen voor. Een van die maatregelen zijn inderdaad flexibele leerwegen waarbij jongeren hun ervaring en inzet kunnen gaan valoriseren en op een flexibele weg het diploma proberen behalen. Andere methodes kunnen werken die we aangetoond hebben in onderzoek, modularisering bijvoorbeeld is iets wat nu grootschalig wordt uitgerold in het deeltijds beroepsonderwijs, waarbij jongeren dus wel degelijk aan een diploma geholpen kunnen worden.

Simon Ghiotto: Deze zomer publiceerde je ook een tekst rond het M-decreet. Het decreet dat kinderen uit het bijzonder secundair onderwijs wil toelaten school te lopen in het reguliere secundair onderwijs. Hierin riep je op om de pijnpunten aan te pakken, maar de geest te behouden. Hoe moeten we dat doen?

Kristof De Witte: Ik denk dat het allereerst belangrijk is om aan te tonen waarom dat dat M-decreet zo belangrijk is. Het is eigenlijk een soort van trend die veel breder komt dan enkel onze Vlaamse context. We denken in Vlaanderen dat het iets heel specifiek is voor Vlaanderen, maar het is eigenlijk een soort van Europese, zelfs wereldwijde trend die voorkomt uit een UNESCO-verklaring van Salamanca, het Verdrag van Salamanca uit 1994. Dat is al een hele tijd geleden. Vanuit de UNESCO werd opgeroepen om inclusief onderwijs te bevorderen. Wij hebben er jarenlang niets aan gedaan. Twintig jaar na het Verdrag van Salamanca, in 2014, bleek nog altijd dat we eigenlijk koploper waren in het wegstoppen van

jongeren met speciale onderwijsbehoeften in aparte scholen. Wij hebben een buitengewoon goed buitengewoon onderwijs, met hele goede types, hele goede leraren, goede kwaliteit daarin. Maar tegelijkertijd gaan al onze buitengewoon onderwijsjongeren naar dat buitengewoon onderwijs. Alle leerlingen met speciale onderwijsbehoeften gaan naar dat aparte onderwijscircuit. Dat is eigenlijk helemaal in tegenstelling tot wat het Verdrag van Salamanca voorschrijft. Vandaar dat het M-decreet was ingevoerd. Die zegt dat we leerlingen inclusief onderwijs gaan aanbieden, tenzij er een hele grondige reden is om het niet te doen.

Simon Ghiotto: Dus we doen te snel beroep op het paardenmiddel van het buitengewoon onderwijs?

Kristof De Witte: Exact. We zijn echt koploper in in het wegstoppen van jongeren in aparte scholen, waardoor die hele inclusiegedachte ondermijnd wordt.

Het M-decreet kwam toen in voege, het is waarschijnlijk te snel ingevoerd. Het was een vrij drastische aanpassing, een vrij grote omwenteling, heel veel lerarenscholen waren er eigenlijk niet mee vertrouwd. Er was ook beperkte financiering in het begin en onduidelijkheid over de aansturing. Heel wat sceptisch ook van leraren, een terechte bezorgdheid van plots krijgen we hier een jongere met speciale onderwijsbehoeften die in de klas komt, hoe moeten we daarmee omgaan? De leraren waren daar niet in geprofessionaliseerd, niet getraind. Dus er waren heel wat problemen. Vandaar mijn oproep deze zomer van laat ons vooral het kind met het badwater niet gaan weggooien. Laat ons proberen de problemen aan te pakken qua professionalisering bijvoorbeeld. De financiering is voor een heel groot stuk al opgelost. Laat ons proberen in te zetten op een goede begeleiding, laat ons zoveel mogelijk jongeren nog steeds die inclusieve gedachte laten genieten. Laat ons zoveel mogelijk jongeren toch in dat gewone onderwijs laten meedraaien, waarbij we geen bijna segregatie van het onderwijs hebben op basis van onderwijsbehoeften. Dat was in feite de oproep, waarbij ik denk dat als we dat goed kunnen doen, dat we daar toch wel een hele grote stap vooruit kunnen maken en dat we dat in feite tijd moeten geven aan het hele idee van inclusief onderwijs. Via professionalisering, via gerichte hulp, via voldoende middelen daarvoor en dat een soort van ervaring laten opdoen.

Simon Ghiotto: Voor we afsluiten wil ik nog een laatste onderwerp aansnijden, het duaal leren. Zelf was je betrokken bij de beleidsvoorbereiding daarvan in Vlaanderen en de evaluatie van de pilootprojecten. Wat zijn je voornaamste bevindingen en aanbevelingen daaromtrent?

Kristof De Witte: De belangrijkste aanbeveling is dat we daar vooral mee moeten verdergaan. We zijn een goede weg ingeslaan met dat duaal leren. Het is een goede manier om jeugdwerkloosheid te verminderen. Nog steeds hebben we heel wat jeugdwerkloosheid in Vlaanderen. 11% van de Belgische jongeren zijn niet in het onderwijs, in tewerkstelling of in opleiding. Dat loopt op tot 14% in Wallonië, 17% in Brussel en 8% in Vlaanderen. Er is daar best wel wat verschil, wat heterogeniteit. Onze jeugdwerkloosheid is toch wel een stuk hoger dan in landen waar er een sterke traditie is van dat duaal leren. Landen zoals Denemarken, Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland. Daar kan duaal leren zeker helpen om die

jeugdwerkloosheid te verminderen. Een tweede element waar duaal leren echt wel kan helpen, is om die schoolmoeheid tegen te gaan. Waar we het net over hadden, die vroegtijdige schooluitval. Duaal leren kan daar een hulpmiddel bij bieden, omdat jongeren dan niet meer alleen in het onderwijs zitten, alleen tussen die vier klasmuren zitten, maar ook echt naar de arbeidsmarkt gaan en daar heel wat elementen kunnen uithalen. Dat helpt om die schoolmoeheid tegen te gaan en op die manier jongeren aan een diploma te helpen.

Een van de knelpunten en dat is een van de bevindingen, is dat er toch wel een tekort nog altijd is aan werkplekleren. Ik hoop dat het concept aanslaat, dat heel veel van de bedrijven plaats maken voor werkplekleren. Het kan echt een win-win win-winsituatie zijn, een tripel win heten we het in het boek. Een tripel win omdat het een win is voor de lerenden, een win is voor de bedrijven en een win voor de scholen. De lerenden winnen omdat zij dus veel meer flexibel te werk kunnen gaan, omdat zij kunnen proeven van die begeleiding, ze kunnen proeven van de werkplek, ze kunnen proeven van de moderne technologieën die er bestaan in bedrijven. Ze kunnen echt de nieuwste infrastructuur zien in bedrijven. Allemaal zaken die we op school typisch niet kunnen tonen.

Tegelijkertijd voor de bedrijven is er echt een winsituatie. Zij kunnen via dat duaal leren toch wel curricula proberen vormgeven, lessenhouden proberen vormgeven. Op die manier kunnen ze er toch voor zorgen dat er een goede kwalificatie is van onze jongeren, wat natuurlijk heel nuttig is voor het bedrijfsleven zelf.

Een derde element, voor de scholen, die krijgen in feite aangepaste curricula, zijn curricula die mee zijn met de tijd, mee zijn met de nieuwste technologie en dergelijke meer. Dus voor de scholen is het echt wel een heel aantrekkelijke manier om ook les te geven. Ook voor leraren in die scholen. Die komen op die manier in aanraking met wat er buiten de schoolmuren gebeurt, met het bedrijfsleven, waardoor zij op die manier kunnen gaan professionaliseren en zichzelf gaan trainen.

Ik denk dat dat duaal leren zeker de aanbeveling verdient om verder die weg in te slaan en de tripel win tot zijn volle ontbloeing te laten komen.

Simon Ghiotto: Dat lijkt mij een mooie noot om mee te eindigen. Heb je nog een laatste boodschap voor de luisteraars?

Kristof De Witte: Ja, als er mensen zijn die leraar willen worden, dat zou zeker goed zijn. We hebben heel veel nood aan goede mensen in het onderwijs. Mensen die gedreven zijn door hun vakgebied. Mensen die jonge mensen willen mee gaan vormgeven, die op die cruciale jaren in de puberteit, maar ook in het lager onderwijs, ervaring willen gaan meedoen. Luisteraars die uit de privésector komen, ik zou zeggen grijp je kans, ga naar het onderwijs en geef je passie voor onderwijs door. Werk mee aan een mooie toekomst voor onze jeugd. Werk mee aan een mooie toekomst voor onze hele samenleving.

Simon Ghiotto: Bedankt om er weer bij te zijn. Ik was Simon Ghiotto en samen met Kristof De Witte hadden we het vandaag over de staat van ons onderwijs. De onderwijsboeken die

aan bod kwamen, De geslaagde school en De hervormende school, zijn beschikbaar op onze website, zowel in het Nederlands als in het Frans.

Abonneer je op de podcast en blijf op de hoogte van politiek, beleid en Itinera. Laat ons weten wat je denkt met #ItineraTalks.